

Innehåll

Sammanfattning	6
Bakgrund	6
Syfte och metod	6
Landskap och fornlämningar	8
Resultat	8
RAÄ Valla 352:1	11
RAÄ Valla 352:2	11
RAÄ Valla 500 (boplats)	11
RAÄ Valla 497 (hård)	11
RAÄ Valla 498 (husgrund)	13
Åtgärdsförslag	13
Litteratur	15
Tekniska och administrativa uppgifter	16
Bilagor	17

Författare Belinda Stenhaus och Mats Helligren

Grafisk form, layout och teknisk redigering Gabriella Kalmar

Omslagsbild Foto taget av Belinda Stenhaus. Fotot visar koncentration av bearbetad flinta från sökschakt inom boplatsoområdet Valla 500.

Tryck Regiontryckeriet, Trollhättan 2017

Västarvet Kulturmiljö/Lödöse museum

Museigatan 1

441 73 Lödöse

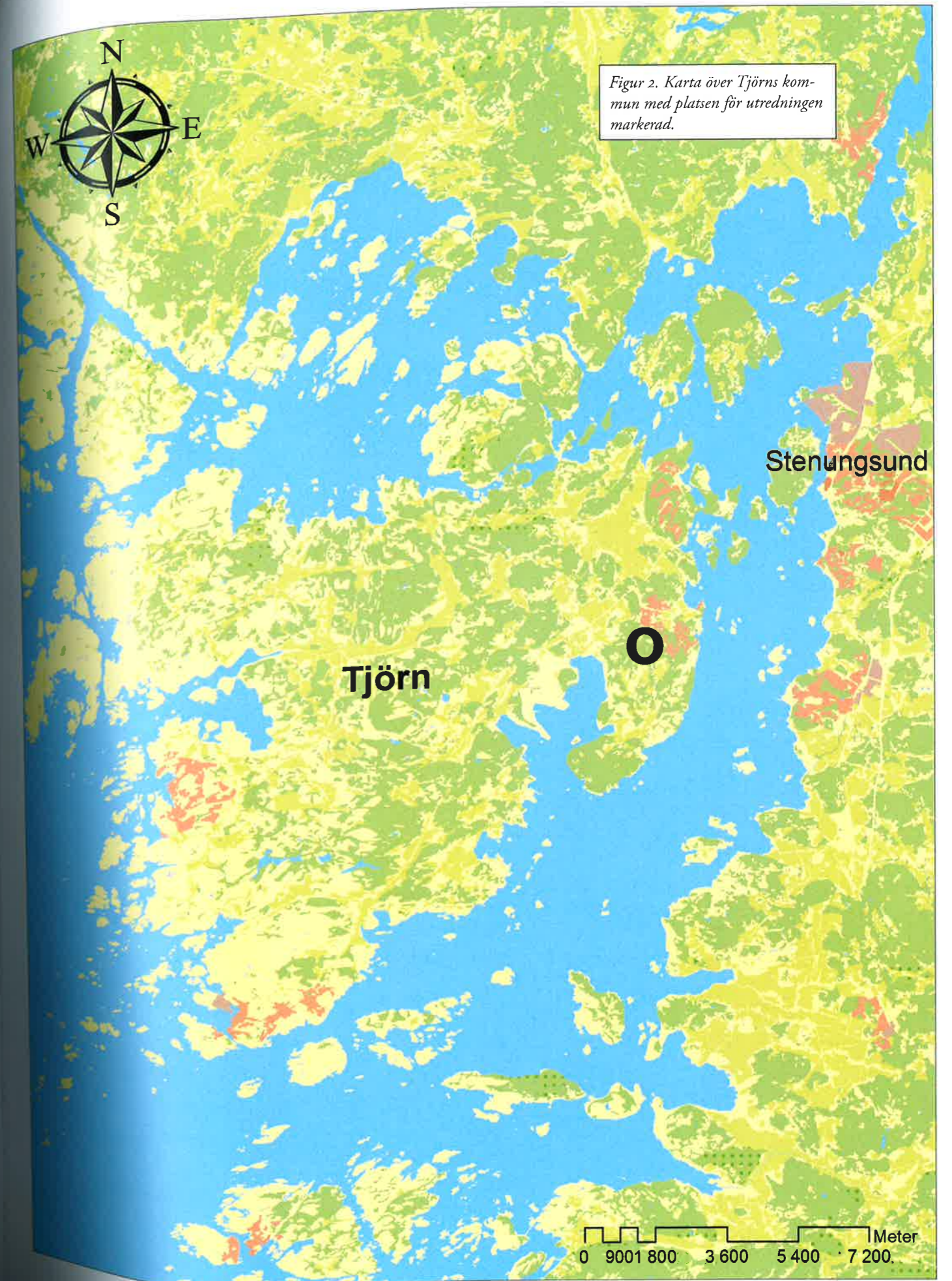
tel 010-441 43 80

lodosemuseum@vgregion.se, www.vastarvet.se

Figur 1. Västra Götalands län med platsen för utredningen markerad.

Sammanfattning

På uppdrag av Tjörns kommun och efter beslut av Länsstyrelsen har Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum utfört en arkeologisk utredning inom fastigheten Tångeröd 2:18 och delar av Hövik 5:1 i Valla socken, Tjörns kommun.

Utredningsområdet bestod av åkerlandskap, hagmarkspartier samt bergsområden. Syftet med den arkeologiska insatsen var att klargöra eventuell förekomst av oregistrerade fornlämningar. Åkerlandskap och hagmarkspartier undersöktes genom sökschakt med larvgående maskin, bergsområden avsåktes okulärt.

Inom området fanns en boplats RAÄ Valla 352:1 och en fyndplats RAÄ Valla 352:2 sedan tidigare registrerat. Utredningen resulterade i upptäckten av ett nytt boplatsoområde, en skålgrop, en solitär härd samt en sentida husgrund.

Om planerna på exploatering av utredningsområdet fortskrider anser Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum att RAÄ Valla 352:1 och det nyupptäckta boplatsoområdet (RAÄ Valla 500) bör förundersökas i avgränsande- samt bevarandesyfte. I övrigt finns inga invändningar mot framtida arbetsföretag.

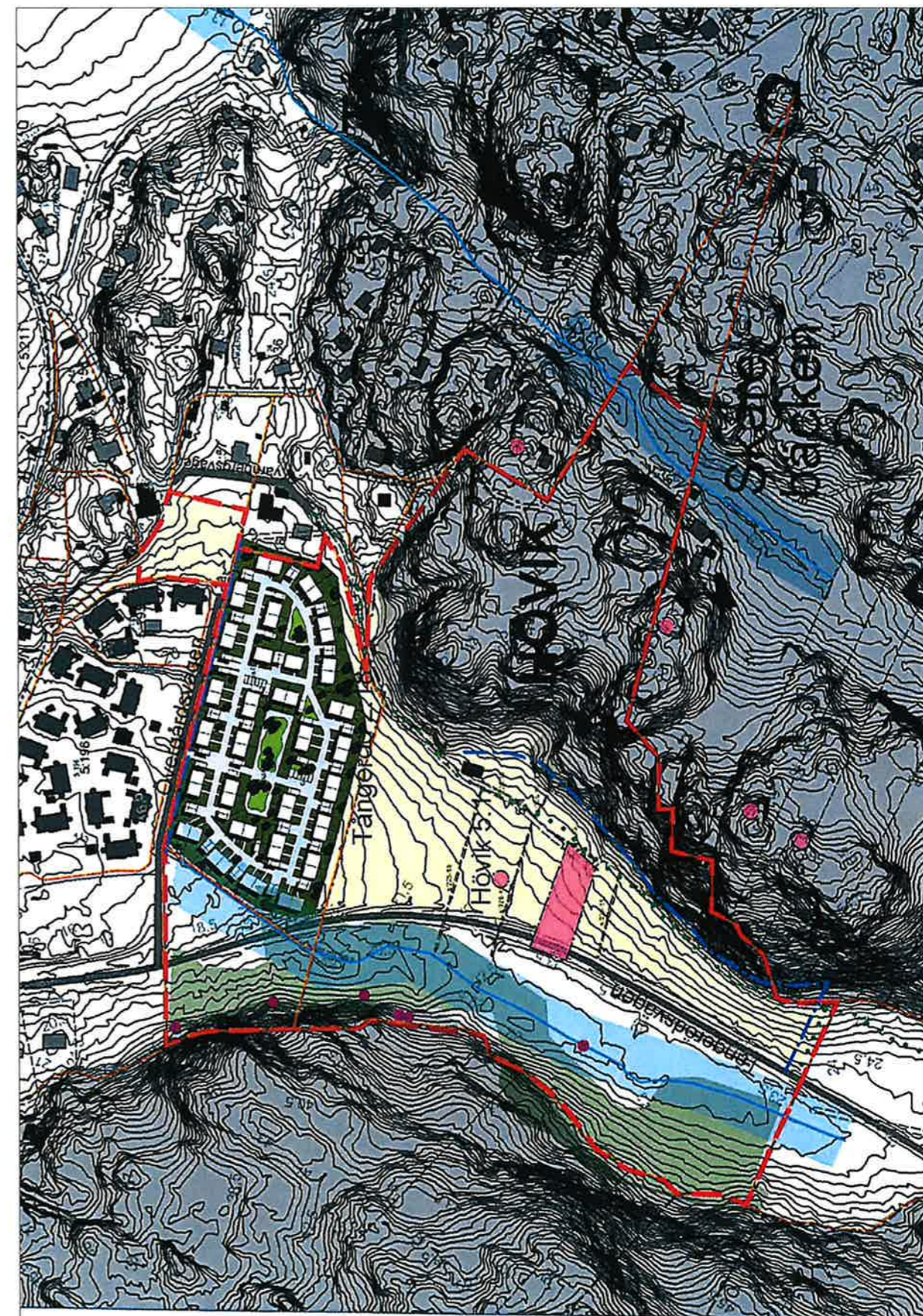
Bakgrund

Den 12 till 14 oktober 2016 utförde Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum en arkeologisk utredning inom fastigheten Tångeröd 2:18 och delar av Hövik 5:1 i Valla socken, Tjörns kommun. Utredningen skedde på uppdrag av Tjörns kommun efter beslut av Länsstyrelsen i Västra Götalands län, dnr 431-31277-2016. Utredningen föranleddes av ämnat detaljplanearbete inom ett område där det fanns fornlämningar registrerade både inom och i närheten.

Syfte och metod

Syftet med utredningen var att fastställa om det fanns okända fornlämningar inom utredningsområdet. Ett vidare syfte var även att avgränsa befintlig boplats RAÄ 352:1. Målsättningen var att alla fornlämningar inom området vid avslutad insats skulle vara kända och bedömda avseende fornlämningsstatus.

Arbetet inleddes med kart- och arkivstudier. Väl i fält avsåktes bergspartier och grönområden okulärt. Sökschakt grävdes med larvgående maskin i topografiskt lämpliga lägen. Lämningar, anläggningar samt strukturer dokumenterades genom digital inmätning med hjälp av GPS-utrustning med nätverks RTK-korrektion och beskrivningar på en Toughpad (ritplatta) i applikationen Arkeo.

Figur 3. Översiktskarta över undersökningsområde

Figur 4. Arbetsbild från okulär avsökning av bergsområden, Simon Karlsson inspekterar gravröse RAÄ Valla 84, foto av Mats Helligren

Landskap och fornlämningar

Det aktuella området för utredning utgörs av åkerlandskap, hagmark och ojämna bergspartier.

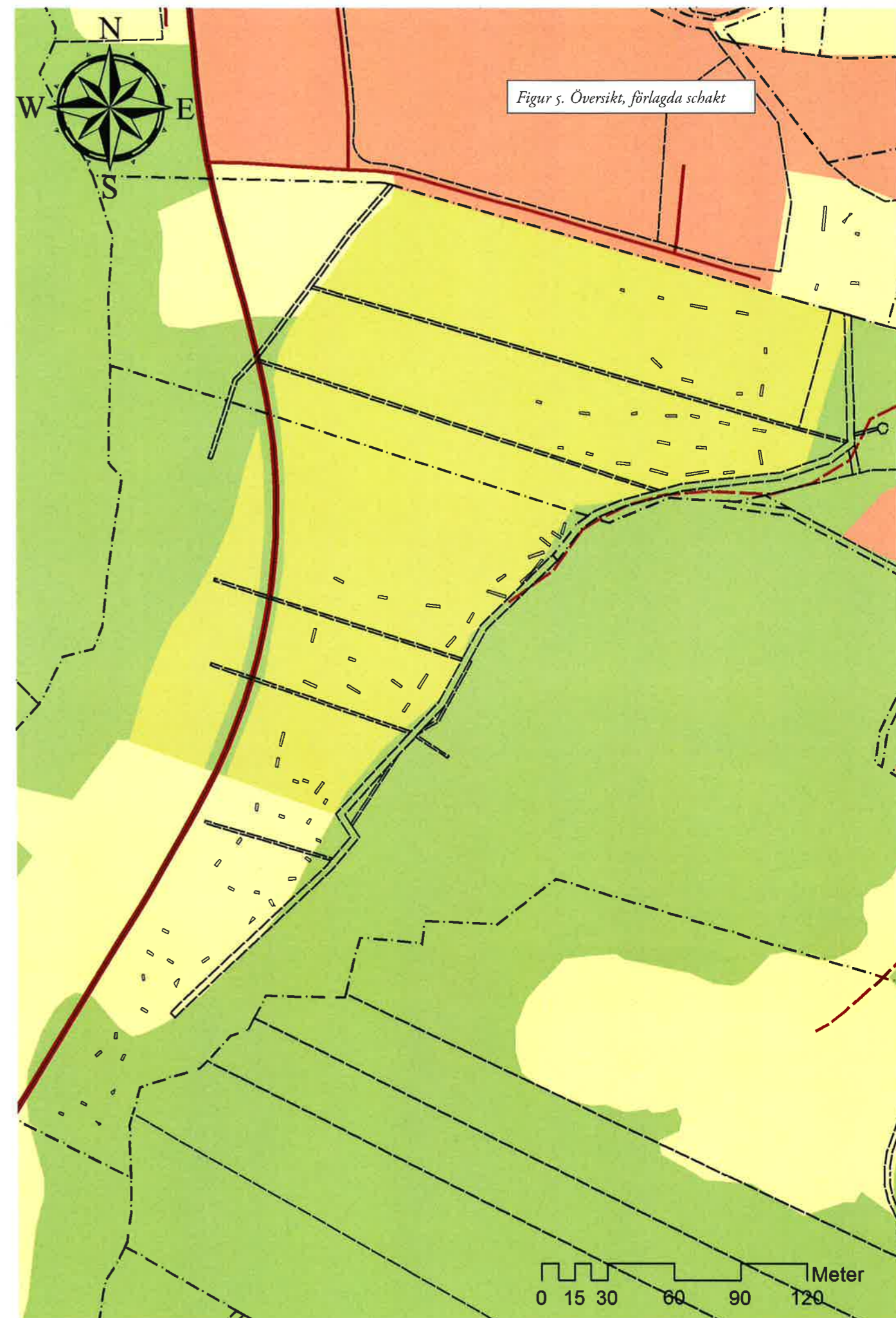
Inom utredningsområdet finns två kända fornlämningar i form av en boplats (RAÄ Valla 352:1) och en fyndplats (RAÄ Valla 352:2). Båda registrerades under en arkeologisk utredning som genomfördes i området år 2000 då man ämnade anlägga en ny väg. Strax öster om planområdet finns även flera gravar registrerade (RAÄ Valla 84:1, 84:2, 96).

Då det i modern tid endast genomförts några enstaka arkeologiska undersökningar inom denna del av Tjörns kommun fanns det stora möjligheter till att undersökningen skulle komma att ge ny information om områdets förhistoria.

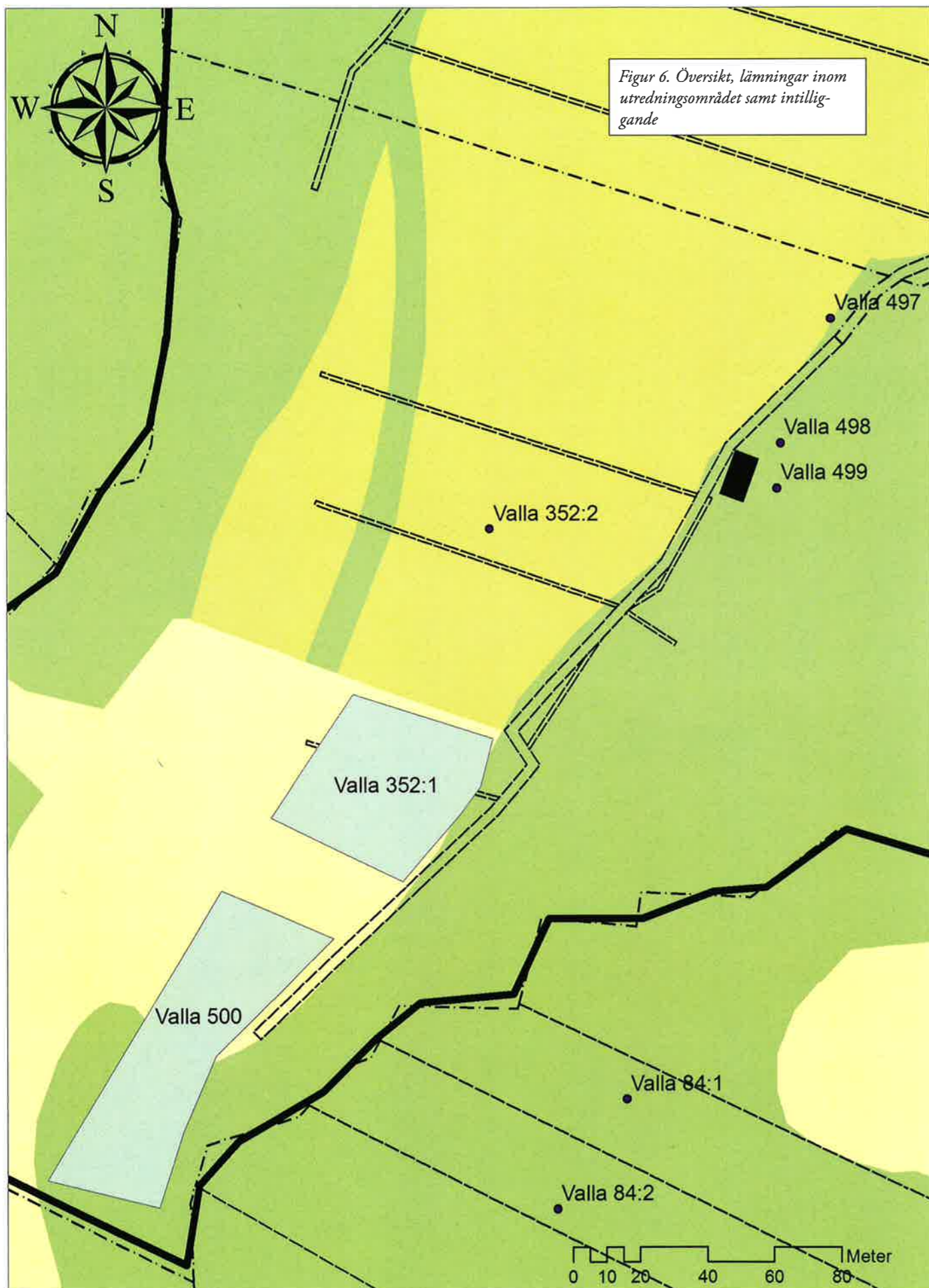
Resultat

Utredningen inleddes med kart- och arkivstudier, följt av en okulär undersökning av omgivande bergsområden med krönlägen i fokus. I områdets östra del registrerades en husgrund som inte fanns med på varken 1960-talskartan eller äldre kartmaterial. 15 meter söder om husgrunden upptäcktes en skålgrop på en 2,5 x 1,5 meter solitär sten. Båda lämningarna mättes in med GPS och anmäldes till FMIS för registrering.

Totalt grävdes 81 sökschakt som förlades i topografiskt fördelaktiga lägen. Större delen av utredningsområdet utgjordes av

fyndtomma leråkrar, med undantaget av att det framkom en solitär härd i områdets norra del.

Söder om RAÄ Valla 352:1 framkom koncentrationer av slagen flinta inom ett område där flintavslag påträffades i samtliga sökschakt. Området mättes in och anmäldes till FMIS som ett nytt boplatssområde.

RAÄ Valla 352:1

Boplatssområdet registrerades under en utredning som genomfördes år 2000 då bearbetad flinta påträffades i flertalet schakt. Under den aktuella utredningen drogs elva sökschakt i vilka flera flintavslag påträffades. Detta resulterade i en avgränsning av boplatsens yta till cirka 70 x 45–65 meter (NÖ-SV). Området avgränsas av lerig åkermark i norr, omrörda förstörda massor i söder och befintlig väg i väster. Områdets östra sträckning är oklar och kan vara mer omfattande än vad som uppskattats här, detta då denna del gick utanför utredningsområdet.

RAÄ Valla 352:2

Fornlämningen utgörs av en fyndplats för en eggdel av enkel skaft-hålsyxa i diabas. Detta föranledde till att sökschakt drogs i närheten av platsen. Ingenting av arkeologiskt intresse framkom, vilket med stor sannolikhet innebär att lämningen hör till boplatsen RAÄ 352:1 som är belägen söder om fyndplatsen.

RAÄ Valla 500 (boplats)

Inom området påträffades fyndkoncentrationer inom 14 sökschakt som resulterade i ett uppskattat boplatssområde på 95x30 meter till ytan. I samtliga sökschakt påträffades slagen flinta, mellan 2-18 avslag per schakt. I ett schakt inom området genomfördes en noggrannare framrensning, från några cm ned i matjorden till botten, vilket resulterade i 48 funna flintavslag.

Området avgränsas av störda omrörda massor i norr och befintlig bilväg i väster. De resultat som framkom under utredningen år 2000 talar även för fyndtomma schakt väster om området vilket bör innebära att området är avgränsat västerut. Boplatsens södra och östra sträckning är oklar då de gick utanför utredningsområdet. Detta innebär att boplatsens sträckning söderut samt österut kan vara mer omfattande än vad som uppskattas här.

RAÄ Valla 497 (härd)

I utredningsområdets nordöstra del framkom en solitär härd i leråkern. Områdena i nordlig, sydlig och västlig riktning om härdens

Figur 7. Koncentration av bearbetad flinta från sökschakt inom RAÄ Valla 500, foto taget av Belinda Stenbaug.

Figur 8. RAÄ Valla 497, solitär härd, foto taget av Mats Hellgren

visade sig bestå av fyndtomma lermassor. Möjligen kan anläggningen höra till ett område längre österut, utanför utredningsområdet.

RAÄ Valla 498 (husgrund)

Inom utredningsområdet i ett skogsparti 8 m nordväst om en stående ekonomibyggnad påträffades en 10×7 meter stor och 0,8 meter hög kallmurad husgrund. Byggnadsresten finns inte med i något kartmaterial som skulle indikera på att byggnaden stått rest innan år 1850. Den finns inte heller registrerad på kartan från 1960-talet. Dock är husgrunden bevuxen av ett större lövträd vilket indikerar på att resterna av byggnaden stått där i mer än femtio år. Karaktären på hur grunden är uppbyggd samt existerande rest av spiströse, 2×2 meter, leder till antagandet att lämningen här rör från tiden mellan sent 1800-tal till tidigt 1900-tal. Lämningen klassas således som en övrig kulturhistorisk lämning (ÖKL) och är anmäld till FMIS enligt de premisserna.

Åtgärdsförslag

Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum har genomfört en arkeologisk utredning inom fastigheterna Tångeröd 2:18 och Hövik 5:1, Valla socken, Tjörns kommun, Västra Götalands län.

Utredningen gav ytterligare kunskap om omfattningen av boplatsen RAÄ 352:1 samt kringliggande tidigare okända fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar. Om planerna på exploatering av området fortskrider anser Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum att RAÄ Valla 352:1 och RAÄ Valla 500 skall förundersökas i syfte att avgränsa samt att bevara antikvariska värden. I övrigt finns inget att invända mot framtida arbetsföretag.

Figur 9. RAÄ Valla 498, husgrund, foto taget av Mats Helligren

Litteratur

Gustafsson, Anders. 2000. *Kompletterande arkeologisk utredning Väg 709 och 711*. Valla socken, Tjörns kommun. Bohusläns museum 2000:40

Tekniska och administrativa uppgifter

Lst dnr:	431-31277-2016
Västarvet dnr:	2016-01387
Västarvet pnr:	12781
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Tjörn
Socken:	Valla
Fastighet:	Tångeröd 2:18 och del i Hövik 5:1
Läge:	N 6436370, E307431
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Uppdragsgivare:	Tjörns kommun
Ansvarig institution:	Västarvet Kulturmiljö/Lödöse museum
Projektledare:	Mats Hellgren
Fältpersonal:	Mats Hellgren, Simon Karlsson, Johanna Lega, och Belinda Stenhaus
Fältarbetstid:	12-14/10 2016
Fälttimmar:	48
Arkiv:	Kulturlagret Vänersborg
Fynd:	Inga fynd omhändertogs

Bilagor**Bilaga 1. Anläggningslista**

Bilaga 1. Anläggningslista

Id	Typ	Beskrivning	Längd	Bredd	Djup	Form	Fynd	Prov	Kommentar	Signatur	Ritningar	Foton	Skapad
A1124	Härd	Sotig lera med kolbitar och skörbrända stenar, 0,2 m stora	1,26	0,46					Fortsätter in i schaktvägg mot N	Mh			2016-10-12 21:35:24
A1167	Husgrund	Kallmurad husgrund bestående av fyra lager sten med öppning mot väster. I östra halvan finns ett spisröse, 2x2 m stor och 0,7 M hög	10	7					Tegelpannor och järnföremål i innandömet. Stor björk växer intill spisröset	Mh			2016-10-13 09:41:17
A1171	Skålgrop	En solitär skålgrop belägen högsta partiet av ett 2,5x1,5 M stort stenblock	0,04	0,04	0,02				15 M öster om lada, 10 m väster om stengårdsgård	Mh			2016-10-13 09:47:42
A1347	Lager	Gråsvart sand med mörkbrunt inslag		0,43		Ojäma vågor	Flinta		Endast delvis rensad. Kor-sar grävt schakt	Bs			2016-10-14 11:43:01

Arkeologisk utredning inom Tångeröd 2:18 och Hövik 5:1

Tångeröd 2:18 och Hövik 5:1
Valla socken, Tjörns kommun
Belinda Stenhaus och Mats Hellgren
Västarvet kulturmiljö/Lödöse museum
Rapport 2016:32